

Juan Pablo Meneses

Golden boys

De meedogenloze jacht op het nieuwe voetbaltalent

Vertaald door Irene van de Mheen

2014

Uitgeverij Thomas Rap

Voor Diana

Er zijn naties die bestaan om voetballers voort te brengen
en andere om ze te kopen.

Manuel Vázquez Montalbán
Liga de Traficantes

De proloog

Een paar weken geleden is hij elf geworden en hij gelooft dat voetbal hem uit de armoede kan halen. Dat zegt hij vol overtuiging. Hij denkt dat een succesvolle voetbalcarrière, met doelpunten, vliegtuigen, tournees, bekens, contracten, reclamespots, hotels en handtekeningen, hem hieruit zal halen, weg van dit kale voetbalveld in deze Latijns-Amerikaanse stad, weg uit deze wijk waar je gevaar loopt als je 's nachts in je een-tje over straat gaat en waar drugs sneller zijn dan ratten. Hij denkt iets van de wereld te kunnen zien als hij maar hard genoeg werkt en goed speelt; daarom besteedt hij meer tijd aan trainen dan aan zijn huiswerk. En hij droomt van een contract bij een of andere Europese club. Hij fantaseert dat hij op het allerhoogste niveau speelt, in het shirt van Barcelona of Real Madrid of van Inter of Juventus. Engeland sluit hij niet uit, en ook de Bundesliga niet. Hij is vast van plan te zegevieren, al zegt hij zich niet gek te willen laten maken door het succes.

Er zit een diamanten oorbel in zijn rechteroor en een litteken bij zijn mond, de zijkanten van zijn hoofd zijn nagenoeg kaalgeschoren met bovenop kort haar, zijn knieën zijn beurs en met zijn amper één meter dertig heeft hij de beste vooruitzichten van de hele wijk.

Op het zanderige veldje begint alweer een nieuwe wedstrijd en de jongen, die net heeft gespeeld en verloren, weet nog niet dat hij de hoofdpersoon van dit boek zal zijn.

Dit is het verhaal van een reis; een zoektocht, maar geen filosofische of spirituele zoektocht. Twee jaar lang heb ik talloze voetbalvelden bezocht op zoek naar een jongen, dezelfde buit waar tegenwoordig allerlei soorten scouts jacht op maken: een veelbelovend kind dat ik vervolgens kan doorverkopen aan een Europese club.

Gedurende mijn speurtocht van de afgelopen jaren werd me meer dan eens gezegd dat ik beter kon stoppen en me niet in de nesten moest werken. Maar ook trof ik mensen die me doodkalm vertelden over prijzen, de beste handelsroutes, de kwaliteiten waarover een kleine topscorer moest beschikken om triomfen te vieren en zo de hele keten van geld te voorzien.

Ik ontmoette kinderen die van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat voetballen in ruige buurten waar hun oudere broers met hun leven spelen of het al verloren hebben, ik maakte een staatsgreep mee, hoorde over mitrailleurs en een kogelregen die een bloedbad aanrichtte tijdens een jeugd-wedstrijd, ik vernam dat een vader een week lang niet tegen zijn zoon praatte omdat deze een penalty had gemist. Maar ik kwam ook in chique discotheken waar voetballers die het in Europa hebben gemaakt de koning van de nacht zijn, met een horde beeldschone meisjes, tv-modellen en beroemdheden in spe om zich heen die met dezelfde vasthoudendheid achter ze aan zitten als waarmee ooit de scouts achter ze aan zaten. Want de afgelopen jaren zijn er honderden jonge jongens de grote plas overgestoken met een goed contract onder hun

arm. Honderden nieuwe miljonairs die vervolgens in de duurste auto's terugkeren naar hun sloppenwijken, met cadeautjes voor hun familie, vrienden en burens.

Maar ik stuitte ook op andere verhalen. Zoals over een sloppenwijk in Medellín, Colombia, die in de volksmond Pablo Escobar wordt genoemd ter ere van de drugsbaron die er water en elektriciteit liet aanleggen, voor voetbalvelden zorgde en huizen liet bouwen voor iedereen, waar moeders en grootmoeders bidden in naam van Escobar opdat hun kinderen succesvol zullen zijn bij het balletje trappen. Of het verhaal van Club Social Atlético y Deportivo Ernesto Che Guevara, een kleine voetbalclub in de provincie Córdoba, Argentinië, met het nogal anticommerciële en revolutionaire devies 'nieuwe mannen' van de voetballertjes te maken en geen objecten van lucratieve contracten. Of het verhaal van een vader en een zoon uit de haven van Callao in Peru, die onbedoeld een voedselvergiftiging veroorzaakten bij een Argentijns jongetje met de naam Lionel Messi. Of de zaakwaarnemer van Diego Armando Maradona en zijn relatie met het jochie dat in een Argentijnse sloppenwijk werd geboren. Of het verhaal van de FIFA-spelersmakelaar die me waarschuwde, zoals vele anderen deden die ik onderweg tegenkwam, niet gehecht te raken aan de kinderen of *pibes*, *chinos*, *chamos*, *chavos*, afhankelijk van het land waarin ik me bevond.

Het plan voor het schrijven van *Golden boys* bestond eruit met contant geld de hoofdpersoon van mijn boek te kopen. Dit schrijfexperiment noem ik 'kassajournalistiek', want het is niet de eerste keer dat bankbiljetten vorm geven aan mijn project, waarvan de formule overigens bijzonder eenvoudig is: kopen en er dan over schrijven, consumptie + verhaal. Dit

alles met het doel van binnenuit en van dichtbij delen van de branche en de commercie te leren kennen waar we doorgaans geen weet van hebben of niet in geïnteresseerd zijn, om redenen die hier uiteengezet zullen worden.

Golden boys is dus een zoektocht naar een talentvolle speler om 'het product' vervolgens aan te kunnen bieden in Europa, voornamelijk Spanje.

Om een echt experiment in de kassajournalistiek te zijn, was het de bedoeling dat het ook een winstgevende onderneming zou worden, zoals het geval was toen ik La Negra kocht om *La vida de una vaca* (Het leven van een koe) te schrijven.

La Negra was een maand oud toen ik de koopovereenkomst sloot, en dankzij haar kon ik drie jaar lang schrijven over de keten die een kalf doorloopt voordat het op je bord ligt. Natuurlijk gaf de helderheid van het uitgangspunt onderweg reden tot twijfel.

Het zakendoen met een voetbalkind is ondoorzichtiger en obscuurder dan zakendoen met een kalf.

Zowel voor de smokkel van beschermde diersoorten uit Latijns-Amerika als voor voetbalkinderen is Spanje de belangrijkste Europese aanvoerhaven. In Brazilië, waar het merendeel van deze minderjarigen vandaan komt, worden ruim achtendertig miljoen dieren per jaar gevangen, hoewel negentig procent de jacht of het transport niet overleeft. Evengoed is de winstmarge bij de handel in exotische dieren enorm hoog, evenals bij voetbalspelertjes. Een roodvleugelara die in het Braziliaanse oerwoud vijftien dollar kost, kan in Italië tot wel tweeduizend dollar opleveren. De prijs die voor een voetbalkind wordt betaald, bedraagt soms niet meer dan tweehon-

derd dollar, maar de uiteindelijke verkoopprijs kan in een paar jaar boven een miljoen uitstijgen.

De afgelopen tijd heb ik zaakwaarnemers, advocaten en spelersmakelaars geraadpleegd. Ik heb gesproken met journalisten die als scout werken, met eigenaren van voetbalscholen die me trots hun broedplaats voor voetbalidolen toonden, trainers die me aanknopingspunten gaven om een geschikte jongen te kiezen, zaakwaarnemers van wereldsterren, vaders die hoopten dat hun zoon aan Spanje zou worden verkocht, medewerkers van verschillende voetbalfederaties, deskundigen in FIFA-regels, trainers van de *primera división* en jeugdtrainers, mogelijke kopers in Europa en clubs in Latijns-Amerika waar mijn aankoop ervaring zou kunnen opdoen. Dit zijn hun verhalen.

De kinderen

‘Hoe heet je?’ vraag ik aan de eerste in de rij.

Het kind is verlegen. Hij fluistert iets onverstaanbaars.

‘Luider! Wat meer pit! Als je succesvol wilt zijn, zul je aan interviews moeten wennen,’ komt de trainer schreeuwend tussenbeide, zich tot het hele team richtend.

‘Hoe heet je?’ vraag ik nogmaals.

‘Axel Moyano.’

‘Leeftijd?’

‘Negen jaar.’

‘Waar ben je geboren?’

‘In Buenos Aires.’

‘Wat speel je?’

‘Middenvelder.’

‘Bij wie zou je graag willen spelen?’

‘Bij Barcelona.’

‘Hoe heet je?’

‘Anderson Acevedo Chávez.’

‘Leeftijd?’

‘Acht jaar.’

‘Waar ben je geboren?’
‘In Callao.’
‘Wat speel je?’
‘Rechtsback.’
‘Bij wie zou je graag willen spelen?’
‘Bij Old Boys.’

‘Hoe heet je?’
‘Sandro Marín.’
‘Leeftijd?’
‘Negen jaar.’
‘Waar ben je geboren?’
‘Pueblo Libre.’
‘Wat speel je?’
‘Verdediger.’
‘Bij wie zou je graag willen spelen?’
‘Real Madrid.’

‘Hoe heet je?’
‘Aldair Cáceres.’
‘Leeftijd?’
‘Acht jaar.’
‘Waar ben je geboren?’
‘In Callao’
‘Wat speel je?’
‘Spits.’
‘Bij wie zou je graag willen spelen?’
‘Barcelona.’

‘Hoe heet je?’
‘Diego Campos.’
‘Leeftijd?’
‘Negen jaar.’
‘Waar ben je geboren?’
‘In Callao.’
‘Wat speel je?’
‘Centrale verdediger.’
‘Bij wie zou je graag willen spelen?’
‘Barcelona.’

De kinderen van de Academia Deportiva Cantolao zijn net klaar met hun wedstrijd op een van de grasloze voetbalvelden en staan nu om de trainer heen. Hij heet Hugo Melgar en is sinds tien jaar jeugdtrainer. Hij is klein van stuk, praat luid en draagt sportkleding van Real Madrid. Hij zegt dat hij houdt van de kleur van het merengue-elftal.

De school staat in de stad Callao, ten westen van Lima. Zoals altijd is het er bewolkt. In de verte zijn claxons te horen, politiesirenes, het gebruikelijke straatgeluid. De vaders, moeders en grootmoeders die de training bijwonen, zijn ook dichterbij komen staan om de antwoorden van de kinderen te horen. Tussen de geparkeerde auto's staat een Nissan met op de achterkant een grote afbeelding van salsazanger Héctor Lavoe: een Latijns-Amerikaanse held die geen voetballer is.

Voor veel van de kleintjes en voor de familieleden die hen begeleiden is voetbal geen spelletje: het gaat om een serieuze aangelegenheid waarvoor het de moeite waard is andere dingen te laten schieten en die hun in de toekomst een sappige winst kan opleveren. Dat zeggen ze zonder omhaal. Om de-

zelfde reden volgen de jongens nauwgezet als bureaucraten de trainingen, en alle gezinsleden passen hun dagelijkse routine en agenda aan de kinderen aan. Deze jongens werken al.

Zij zijn niet de enigen. Er werken meer dan zeventien miljoen kinderen en jongeren tussen de vijf en zeventien jaar in Latijns-Amerika. Twee miljoen kinderen in Mexico beginnen daarmee voor hun veertiende, de minimumleeftijd voor een baan. En in Brazilië worden jaarlijks zo'n veertigduizend minderjarigen te koop aangeboden om op het land of in de huishouding te werken.

Er zijn geen officiële cijfers bekend over de handel in voetbalkinderen. Formeel wordt voetbal pas als werk gezien wanneer de speler zijn eerste professionele contract heeft getekend. Tot die tijd wordt het beschouwd als sportbeoefening. Maar in werkelijkheid gaat het om een investering. Een onderneming waarbij op steeds jongere leeftijd wordt begonnen en geselecteerd.

De jongste speler ooit die het WK voetbal won is Pelé; toen Brazilië Zweden in de finale van 1958 versloeg, was Pelé zeventien jaar en tweehonderdzevenendertig dagen oud. De jongste deelnemer aan het WK is Norman Whiteside uit Noord-Ierland, die zeventien jaar en eenenveertig dagen was toen hij in 1982 in Spanje speelde. De jongste debutant in het betaald voetbal is de Boliviaan Mauricio Baldivieso; hij was twaalf toen hij uitkwam in de wedstrijd Aurora – La Paz Fútbol Club in het Torneo Clausura 2009 van de Boliviaanse competitie. Julio César Baldivieso, zijn vader en ex-speler van het nationale elftal, was de trainer van het team.

Ouders van voetbalkinderen willen altijd dat hun zoons spelen.

Een nieuwe trainingsdag op de Academia Deportiva Cantolao, de populairste jeugdvoetbalopleiding van Peru. De school staat in Callao, dat een slechte reputatie heeft: er zijn straatbendes, criminaliteit en verkeersopstoppingen, en overal is propaganda, ook als er geen verkiezingen zijn.

Bij de ingang van het voetbalveld waar Cantolao traint, staat Dante Mandriotti me op te wachten, een gezette zestiger, kleinzoon van een Italiaanse immigrant die ongeveer een eeuw geleden in de haven neerstreek en daar een soort visserij-imperium opbouwde voor de vangst op zwaardvis en heek. Dante houdt zich sinds dertig jaar bezig met het 'vangen' van nieuwe voetballers.

'Wij proberen ze voor hun achttiende bij een club te plaatsen. De beste spelers gaan naar Europa. Rechtstreeks, zonder hier te spelen. Vanavond gaat er een naar België. Met zeventien jaar. Hij gaat er uiteraard alleen maar proefspelen. En we hebben er ook een bij Schalke 04 zitten. Een speciaal geval, een jongen die zowel zijn vader als zijn moeder al verloren heeft. We hebben hem met tien jaar uit een gevaarlijke buurt van Callao hiernaartoe gehaald en hier is hij gebleven, en nu zit hij bij Schalke,' vertelt Dante terwijl we langs de voetbalvelden wandelen. Er speelt een honderdtal kinderen en jongeren die over een paar jaar al te oud zullen zijn.

Dante praat over zijn succes. Hij zegt dat hij altijd uit Europa wordt gebeld voor toekomstige wereldsterren. Hij zegt dat er geen betere school is dan de zijne. Hij zegt dat ze hier niet alleen een groot voetballer worden, maar ook aan de armoede ontsnappen. Hij zegt niet bang te zijn voor scouts. Hij zegt dat hij zich afvraagt wat ik zoek. Hij vraagt of ik soms een spion ben. Een Chileense spion in Peru. Ik vertel hem over

mijn boek. Ik zeg dat ik op zoek ben naar de sleutel tot goede handel. En of hij me kan vertellen waar ik op moet letten bij het kopen van een voetbalkind.

‘Zo’n jongen moet snel zijn. Als hij snel is kan hij er komen, als hij langzaam is niet. Het probleem is karakter, dat is cruciaal. Het fysieke en technische kun je trainen, karakter niet, snelheid ook niet.’

Dante’s manier van praten is kortaf, bruusk, direct als een vrije trap in het strafschoopgebied. Hij praat over zijn kinderen zoals een pooier van minderjarige jongetjes zou doen. Dat een jonge latino uit een ruige buurt komt, zorgt er volgens hem juist voor dat hij karakter heeft.

‘Dit is een havenstad zoals Valparaíso, zoals La Boca: ongunstige gebieden. Veel promiscuïteit, hoerenlopers, alcohol, drugs, criminaliteit; er zijn dieven, bendes gaan elkaar ’s nachts met kogels te lijf. Bij ons hebben de jongens een plek om vooruit te komen. Bovendien trainen wij op een kaal, hobbelig voetbalveld; dat is ook ongunstig, want ze moeten tijdens het rennen oppassen voor kuilen, stenen en valpartijen.’

In deze marginale omgeving speelt familie een belangrijke rol. Dante is zich hiervan bewust.

‘Als een vader hier in Cantolao tegen me zegt dat ik zijn zoon moet opstellen, dan gooi ik hem er binnen twee minuten uit. Ze weten dat ze met mij niet in discussie hoeven te gaan en degene die zich hier niet aan de regels houdt, ligt eruit. Als ouders erg agressief zijn, verbied ik ze om naar hun kinderen te komen kijken, omdat ze die van streek maken. Ze lopen het veld op, raken slaags met de scheidsrechter. Sommigen hebben weleens een wapen getrokken, het zijn mensen van laag allooi.’

We lopen naar een veld waar pupillen van acht tot negen jaar trainen. Bij veel kinderen komt de bal tot aan hun knieën. Evengoed is al te merken dat ze voetballer willen worden. En sommigen hebben al het uiterlijk van een voetballer: het kapsel van een voetballer, de oorbellen van een voetballer, de tatoeages van een voetballer en de gebaren van een voetballer.

De meerderheid van de kinderen in de wereld is arm. Meer dan vijfhonderd miljoen kinderen leven onder de armoedegrens. Ook de meeste voetbalkinderen zijn arm. En overal ter wereld spelen ze op stoffige veldjes, gadeslagen door hun vaders, moeders of grootmoeders.